

COVID- 19 AŞI OKURYAZARLIĞI ÜZERİNE NİCEL BİR ARAŞTIRMA A QUANTITATIVE RESEARCH ON COVID-19 VACCINE LİTERACY

Fatma MUTLU

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, fozermutlu@gmail.com, orcid.org/0000-0001-6694-0722

Doç. Dr. Yılmaz DAŞLI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, ydasli@cumhuriyet.edu.tr, orcid.org/0000-0001-6569-1103,

Makale Gönderim-Kabul Tarihi (27.10.2022-.25.11.2022)

Öz

Amaç: Bu araştırma ülkemizin önemli beyin kaynaklarından olan üniversite de sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin sağlık okuryazarlığı özelinde Covid- 19 aşı okuryazarlığının ölçülmesi ve Covid-19 aşısına yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Gereç ve Yöntemler: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel özelliindedir. Araştırmanın evreni 29.03.2022- 15.04.2022 tarihleri arasında Erciyes Üniversitesi merkez kampüsünde bulunan Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi ve Eczacılık Fakültesinde öğrenim görmekte olan 4728 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma da evrene genellenebilir sonuçlara ulaşabilmek için minimum 355 kişiden veri toplanması gerekmektedir. Anket güvenilirliğinin saptanabilmesi için toplamda 455 anket kullanılarak 455 kişiden veri toplanmıştır. Araştırmada verilerin toplanabilmesi için 3 bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırma yüz yüze anket tekniği ile yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi için IBM SPSS 26.00 paket programı kullanılmıştır. Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin % 74,7'si 21 yaş ve altı, %25,3' ü 22 yaş ve üzerindedir. Katılımcıların %70'i kadınlar, %30' u erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların %30,2'si Tıp Fakültesi, %18,9'u Eczacılık Fakültesi, %29,8'i Sağlık Bilimleri Fakültesi ve %21,1'i Diş Hekimliği Fakültesi öğrencisidir. Öğrencilerin %100'ü Covid- 19 aşısı olmuştur. Covid- 19 hakkında bilgiyi %15,8'i bilimsel yayından, %34,7'si televizyondan, %24,4' ü sağlık kuruluşundan ve %12,4'ü internet sitesinden edinmiştir. Sonuç: Üniversite öğrencilerinin Covid- 19 aşı okuryazarlığı düzeyi orta seviyededir. Yaş, gelir durumu, fakülte değişkeni gibi faktörlerin aşı okuryazarlığı üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Covid- 19 virüsüne yakalanma ve Covid- 19 aşı okuryazarlığı ve Covid- 19 aşısına yönelik tutum arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Covid- 19 aşı okuryazarlığı ile Covid- 19 aşısına yönelik tutum arasında pozitif yönlü düşük bir ilişki bulunmuştur. Toplumsal bağışıklığın oluşturulabilmesi ve salgın seyrinin azaltılabilmesi amacıyla başta sağlık çalışanı ve sağlık çalışanı aday öğrencilerimizin Covid- 19 aşısına yönelik olumlu tutumlarını arttırmalıyız. Bu da ancak aşı okuryazarlığı düzeyinin artırılması ile mümkün olur. Araştırma sonucuna göre ise öğrencilerin aşı okuryazarlığı ne düzeyde arttırılırsa Covid- 19 aşısına yönelik olumlu tutumları da o düzeyde artacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Okuryazarlığı, Pandemi, Covid- 19, Covid- 19 aşı okuryazarlığı, Covid- 19 aşı kabulü

Abstract

Objective: This research was carried out to measure the Covid- 19 vaccine literacy, and to examine the attitudes towards the Covid- 19 vaccine, of the students studying in the field of health at the university, which is one of the important brain resources of our country. **Material and Methods:** the research is descriptive and cross- sectional. The population of the research consisted of 4728 students at the Faculty of Medicine, Faculty of Health Sciences, Faculty of Pharmacy located in the central campus of Erciyes University between 29.03.2022- 15.04.2022. in order to research results that can be generalized to the population in the study, it is necessary to collect data from a minimum of 355 people. In order to determine the reliability of the questionnaire, data were collected from 455 people using a total of 455 questionnaires. In order to collect data in the research, a questionnaire consisting of 3 parts was used. The research was conducted with face to face survey technique. IBM SPSS 26.00 package program was used to evaluate the data. **Results:** 74.7% of the students participating in the research are 21 years old and under, 25.3% are 22 years old and over. 70% of the participants are women and 30% are men. 30.2% of the participants were students of the Faculty of Medicine, 18.9% of them were students of the Faculty of Pharmacy, 29.8% of them were students of the Faculty of Health Sciences and 21.1% of them were students of the Faculty of Dentistry. 100% of the students have been vaccinated against Covid- 19. 15.8% obtained information about Covid- 19 from scientific publications, 34.7% from television, 24.4% from a health institution and 12.4% from the website. **Conclusion and Suggestions:** The Covid- 19 vaccine literacy level of university students is moderate. Factors such as age income status, faculty variable were found to be effective on vaccine literacy. Significant differences were found between catching the Covid- 19 virus and Covid- 9 vaccine literacy and attitude towards the Covid- 19 vaccine. A low positive correlation was found between Covid- 19 vaccine literacy and attitude towards Covid- 19 vaccine. in order to create social immunity and reduce the course of the epidemic, we should increase the positive attitudes of our health workers and health worker candidates toward the Covid- 19 vaccine. this can only be achieved by increasing the vaccination literacy level. According to the results of the research, the more the vaccine literacy of the students is increased, the more positive attitudes towards the Covid- 19 vaccine will increase.

Keywords: Health Literacy, Pandemic, Covid- 19, Covid- 19 Vaccine Literacy, Covid- 19 Vaccine Acceptance

GİRİŞ

Bireylerin, sağlık ile ilgili kararlarını yerinde ve doğru bir şekilde alabilmesi için sağlık kavramlarını uygun bir biçimde anlayabilmesi gerekir (Norman & Skinner, 2006). Bu kavramları bireyin anlayabilmesi için okuma, anlama ve yorumlama gibi kişisel becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu beceriler bireyde gerektiği kadar olmadan bireysel bakım ihtiyaçlarını yerine getirmekte ve verilen sorumluluklara uymakta zorluklar yaşayabilir (Koşir & Sørensen, 2020) Sağlık okuryazarlığı kavramının ilk ortaya çıkışı 1974'lü yılları olsa da gereken önem verilmemiştir. Küresel olarak hafife alınmış bir konu olsa dahi dünya çapında yaşanmış olan Covid- 19 pandemi süreci acil durumlarda kişilerin ve toplumun salgına hazırlanmasını sağlamak ve bu süreci en iyi şekilde bitirebilmek için oldukça önemli bir hale gelmiştir (Abdel-Latif, 2020). Covid- 19 salgını, 2019 Aralık ayında ilk defa rapor edilmiş olan bir acil durumdur. 31 Aralık 2019 tarihinde Çin Ülke Ofisi ve Dünya Sağlık Örgütü Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde sebebi belirli olmayan bir pnömoni vakası olduğunu belirterek salgın ile ilgili ilk bilgiyi vermiştir. 7 Ocak 2020 tarihinde ise etkeni

bugüne kadar insanlarda belirlenmemiş olan bir Covid- 19 virüsü olduğu açıklanmıştır. 11 Mart 2020 tarihinde ise DSÖ tarafından bir küresel salgın olarak ilan edilmiştir (Pan, Cui, & Qian, 2020). Türkiye’ de salgın durumu ise ilk defa 11 Mart 2020 tarihinde Türkiye sınırları içerisinde bir Covid- 19 vakası olduğu bilgisi verilmiştir (Bakanlığı, 2022). Salgının hızlı bir şekilde yayılım göstermesi ile yapılacak olan eylemlerin aciliyeti, bilgi tabanında bulunan belirsizlik ve karmaşıklık bireylerin salgın ile ilgili edinecekleri sağlık davranışını da etkilemektedir. Bilgi karmaşıklığı, yetersiz ve doğru olmayan bilgilerin bireyler arasında var olması, bireylerin salgına yönelik ne yapacaklarını bilmemesi sağlık okuryazarlığı kavramını her zamankinden daha önemli ve güncel hale getirmiştir (Paakkari & Okan, 2020). Salgının daha kolay ve daha sağlıklı bir şekilde atlatılabilmesi gerekmektedir. Bunun için en önemli araç şüphesiz ki aşılama. Bu nedenle aşılama ve aşının birey tarafından kabul edilmesi hem kişisel sağlık hem de toplumsal bağışıklığın sağlanabilmesi açısından oldukça büyük öneme sahiptir. Sağlık okuryazarlığı ile aşı kabulü birbirine paraleldir. Nitekim toplumda sağlık okuryazarlığı ne kadar çok yeterli düzeye getirilebilirse aşı karşıtlığı da o oran da azalarak kabul görecektir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sağlık alan olarak geniş bir boyut gösteren ve sürekli değişim ve gelişim içerisinde olan bir yapıdadır. Sağlık kavramının tek bir biçimde tanımlanabilmesi zordur. Literatüre bakıldığında sağlık kavramı ile ilgili birçok tanım mevcuttur. Bunun nedeni ise sağlığın sağlıklı olmanın kültürler arasında değişiklik göstermesidir. Her toplum kendi kültürel değerlerine göre sağlık kavramını tanımlamaktadır (Metzl & Kirkland, 2015). Bu duruma örnek olarak ise Gana’ da ki Ashanti bölgesinde yaşayan kabilelerde hastalıkların insanlara olağanüstü olaylardan ve kötü etkenlerde geldiği düşünülerek sağlığın kaybedildiğine inanılmaktadır. Çin tıbbında sağlık kavramı ise ‘ Yin ve Yang’ (erkek- kadın, sıcak- soğuk) gibi kavramlar üzerine konumlandırılmıştır (Çınarlı, 2020). Her kültüre ayrı ayrı bakıldığında bu ve bunlar gibi birçok örnek verilebilmektedir. Bilim ve teknolojinin hızla yaygınlaşması ile beraber kavramlar artık dini ritüellere bağlı olmaksızın belirli bir rasyonalite içerisinde yapılmıştır. Sağlık kavramının dünya çapında en genel ve kabul görmüş tanımlamasını Dünya Sağlık Örgütü 19-22 Haziran 1946 yılında Uluslararası Sağlık Konferansında açıklamıştır. Bu tanım, ‘ sağlık, yalnızca hastalık ve sakatlık durumunun olmaması değil, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali ’ olarak tanımlanmıştır (WHO, 2020). Bu tanımlamaya göre sağlık bireyin sadece fiziksel olarak iyilik hali değil bununla beraber sosyal ve ruhsal olarak bireyin iyi olma hali olarak açıklanmıştır. Sağlık okuryazarlığı kavramının kökeni okuryazarlık kavramından gelmektedir. Okuryazarlık kavramı ise Türk Dil Kurumu’na göre ‘‘okuma ve okuduğunu anlayan öğrenim görmüş birey’’ olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022) UNESCO’ya göre ise ‘‘değişik yapıda ki kaynakları tanıma, anlama, yorumlama ve tüm bunları entegre ederek iletişim kurabilen ve hesap yapma becerisi olan birey’’ olarak tanımlanmıştır (UNESCO, 2020). Okuryazarlık kavramı genel olarak bireyin kendi ihtiyaçlarını yazarak doğru bir biçimde ifade etmesi, başka bireylerin duygu ve düşüncelerini, yazdıklarını, okuyarak doğru bir biçimde anlaması ve anlamlandırmasıdır’’ (Güneş, 1997). Sağlık okuryazarlığı kavramı ilk olarak 1974 yılında sağlık eğitimi konferansında S.K Simons tarafından yayınlanmış olan *Health Education as Social Policy* kitabında kullanılmıştır. Literatüre girmesi ise 1990’lı yılları bulmuştur (Parnell, 2015). Sağlık okuryazarlığı ile ilgili yapılmış olan tanımlar şekil 1’ de ki tablo da gösterilmiştir (Sørensen, ve diğerleri, 2012).

Sørensen, ve arkadaşları (2012) yapılan bu tanımlar analiz ederek, ortak bir sağlık okuryazarlığı tanımına ulaşılmıştır. Sorensen göre sağlık okuryazarlığı “ okuryazarlık kavramı ile ilişkisi bulunan bireylerin, günlük hayatlarına sağlıkları ile ilgili karar vermeleri, yaşam standartlarını yükseltmeleri ve devamlılığını sağlayabilmeleri için ihtiyaç duyabilecekleri sağlık bilgisine ulaşma, anlama ve yorumlayabilme ve yorumlanan bu bilgiyi kullanabilecek bilgi ve motivasyona sahip olma” olarak tanımlamıştır (Berkman, Davis, & McCormack, 2010).

Don Nutbeam (2000)	“Bireylerin sağlıklarını geliştirebilmeleri ve devamlılığını sağlayabilmek için bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgiyi anlama ve kullanma becerisini belirleyen kişisel, bilişsel ve sosyal yetilerdir. ”
Amerikan Tıp Enstitüsü (2004)	“Bireylerin kendileri için uygun olan sağlık kararlarını verebilmeleri için ihtiyaç duydukları temel sağlık bilgilerini edinme, yorumlama ve anlama kapasitesidir. ”
Kickbush, Bekle ve Maag (2005)	“Bireyin evde, işinde, sağlık sisteminde, piyasa ve siyasi alanda günlük hayatında sağlıklı sağlık kararları verebilme becerisidir. Bireyin sağlığı üzerinde ki kontrolü, bilgiyi arama ve sorumluluk alabilme yeteneğidir. ”
Zarcadoolas, Pleasant & Greer (2003, 2005, 2006,)	“Bireylerin bilinçli tercihlerde bulunabilmesi, sağlık riskleri azaltmasını sağlamak ve yaşam kalitesini arttırabilmek için sağlıkla ilgili bilgileri aramak, anlamak, değerlendirmek ve ulaştıkları bilgileri kullanmak için geniş yetki yelpazesidir. ”
Paasche- Orlow ve Wolf (2006)	“Bireyin sağlıkla ilgili bazı kararları almak için gerekli becerilere sahip olması gibi sağlık okuryazarlığı kavramını her zaman yerine getirebilmesi için gerekli olan bazı belirli görevlere sahip olması gerektiğini savunur böylelikle sağlık okuryazarlığını bağlamsal anlamda değerlendirebilmenin önemini vurgulamaktadır. ”
AB Komisyonu (2007)	“Sağlıklı kararlara ulaşmak için sağlık kavramı ile ilgili bilgileri okuma, anlama ve yorumlama becerisidir. ”
Pavlekoviç (2008)	“Sağlık ile ilgili temel bilgileri ve hizmetleri edinme, yorumlama, anlama ve bireyin bu bilgileri sağlığını geliştirmek amacıyla kullanma yetisidir. ”
Rootman & Gordon- Elbihbety (2008)	“Bireyin hayatı boyunca farklı ortamlarda sağlığını geliştirmek, sürdürmek ve iyileştirebilmesinin bir yolu olarak sağlık bilgisine ulaşma, anlama, yorumlama ve iletme becerisidir. ”
Ishikawa ve Yano(2008)	“Sağlık sistemi ile kurulan etkileşimleri içeren bilgi ve beceri yetisidir. ”
Mancuso (2008)	“Bireyin hayatı boyunca geliştirmiş olduğu kapasite, anlama yetisi ve iletişim becerisini kapsayan süreçtir.”

Avustralya İstatistik Bürosu (2008)	“Sağlıklı kalabilme (uyuşturucu, alkol, hastalıkları önleme, güvenlik ve kaza önleme, ilk yardım, acil durum) gibi sağlık konuları ile ilgili bilgileri anlamak ve kullanabilmek için ihtiyaç duyulan bilgi ve beceridir.”
Yost ve ark. (2009)	“Bireyin sağlık kavramları ile ilgili sunulmuş olan basılı materyalleri okuma, anlama, grafik şeklinde sunulan bilgileri anlama, yorumlama ve kendisi için uygun olan sağlık bakım kararlarını vermek için aritmetik işlemleri yapabileceği kapasitesidir.”

Kaynak: (Sørensen, ve diğerleri, 2012)

Covid- 19 virüsünün görülmesi ilk olarak 2019 yıllarının sonlarına doğru Çin'in Wuhan kentinde olmuştur. Hızla yayılan virüs kısa süre içerisinde küresel bir tehdit haline gelmiştir (Korkut, Ülker, & Çidem, 2022). Türkiye' de ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde belirlenmiştir. Dünya çapında yıkıcı etkilere neden olan salgın Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel salgın olarak ilan edilmiştir (WHO). Pandemi sürecinde, sağlık alanında alınan önlemlerin en önemlisi el hijyeni, maske takma zorunluluğu, sosyal mesafe ve sokağa çıkma yasakları olmuştur (Bakanlığı, 2022). Hastalığın yayılmasını önlemek amacıyla zorunlu karantina süreçleri, sosyal mesafe, sosyal izolasyon gibi önlemler alınarak gündelik hayatın içerisine dahil edilmiştir. Eğitim- öğrenim uzaktan eğitim tekniğiyle yapılmaya başlanmış ve bu durum dünya çapında öğrencilerin %80' den fazlasını etkilemiştir (Jiang, 2020). Salgının durdurulması mümkün olmasa da etkisinin azaltılabilmesi için yapılacak en önemli adım halkın bağışıklığını güçlendirmektir (Sahu, 2020). Toplum bağışıklığının en önemli koruyucusu aşılama (Yüksekdağ, 2020). Toplum bağışıklığının oluşturulabilmesi için toplumun %70'inin aşılama olması gerekmektedir. Ancak toplumda ki bazı bireyler aşılama karşı tereddüt yaşayarak aşı olmayı reddedip doğal bağışıklama yollarını seçmektedir. Aşı okuryazarlığı kavramı bireylerin aşılar ile ilgili sağlık kararlarını verebilmeleri için ihtiyaç duydukları temel sağlık bilgisine ulaşma, anlama ve değerlendirme yetisidir (Dikici, 2022). Aşılar hakkında var olan bilgiler karmaşık bir yapıdadır. Karmaşık olan bu mevcut bilgileri bireylerin anlayabilmesi için birtakım okuryazarlık becerilerine sahip olması gerekmektedir. Birey gerekli okuryazarlık seviyesine sahip değilse aşı ile ilgili bilgilerin iletilmesi ve kabul görmesi zorlaşmaktadır (Jiang, 2020). Toplumsal bağışıklamanın yapılabilmesi için aşılama çok önemlidir. Aşılamanın kabul edilmesinin sağlanması ise sağlık okuryazarlığının bünyesinde bulunan aşı okuryazarlığının artırılması ile mümkün olmaktadır (Korkut, Ülker, & Çidem, 2022).

YÖNTEM

Bu araştırma Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi ve Eczacılık Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin Sağlık Okuryazarlıkları bağlamında Covid- 19 aşı okuryazarlıkları ile Covid- 19 aşısına karşı tutumlarının incelenmesi üzerine yapılan tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışmadır. Araştırmanın evreni 29.03.2022- 15.04.2022 tarihleri arasında Erciyes Üniversitesi merkez kampüsünde bulunan Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi ve Eczacılık Fakültesinde öğrenim görmekte olan 4728 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma da evrene genellenebilir sonuçlara ulaşabilmek için minimum 355 kişiden veri toplanması gerekmektedir. Anket güvenilirliğinin sağlanabilmesi için toplamda 455 anket kullanılarak 455 kişiden veri toplanmıştır. Araştırmada verilerin toplanabilmesi için 3 bölümden oluşan

anket formu kullanılmıştır. İlk bölüm demografik bilgilerden oluşmaktadır. İkinci bölüm (Durmuş, Akbolat, & Amarat, 2021) tarafından oluşturulan Covid- 19 Aşı Okuryazarlığı Ölçeği ve (Geniş, Gürhan, & Koç, 2020) tarafından geliştirilen Covid- 19 aşısına Yönelik Tutumlar Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi için IBM SPSS 25.00 paket programı kullanılmıştır. Verilerin hangi dağılımdan geldiğini ölçmek amacıyla ilk olarak normal dağılım analizi yapılmıştır. Covid- 19 Aşı okuryazarlığı ölçeği ve Covid- 19 Aşısına yönelik tutumlar ölçeğinin aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık değerleri incelenerek $\pm 1,5$ sınırları içerisinde bulunmasından dolayı verilerin normal dağılımdan geldiği tespit edilmiştir. Covid- 19 aşı okuryazarlığı ölçeği ve covid- 19 aşısına yönelik tutum ölçeğinin cinsiyet ve yaş değişkenine göre anlamlılık gösterip göstermediğinin test edilmesi için t- testi uygulanmış olup, gelir ve fakülte değişkenine göre anlamlılık gösterip göstermediğini test etmek içinde tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Covid- 19 aşı okuryazarlığı ve covid- 19 aşısına yönelik tutum ölçekleri ve alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi için Pearson Korelasyon testi uygulanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Kurul' undan 02.12.2021 tarih ve 102775 karar numarası ile izin alınarak, araştırmanın yapılacağı Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü' nden yazılı izin alınmış ve veriler gönüllü olarak araştırmaya katılmaya kabul eden katılımcıların sözel onamları alınarak yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak anket formu ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

COVID- 19 Aşı Okuryazarlığına Ait Bulgular

Tablo 1. Araştırmaya Ait Bulguların Frekans Ve Oranları

Yaş	Sayı (n)	Yüzde (%)
21 yaş ve altı	336	74,7
22 yaş ve üzeri	114	25,3
Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kadın	315	70,0
Erkek	135	30,0
Medeni Durum	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evli	10	2,2
Bekar	440	97,8
Gelir Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
400 ve altı	26	5,8
500-650	16	3,6
650-1000	166	36,9
1000 ve üzeri	242	53,8
Sınıf	Sayı (n)	Yüzde (%)
1. sınıf	167	37,1
2. sınıf	194	43,1
3. sınıf	84	18,7
4. sınıf	5	1,1
Fakülte	Sayı (n)	Yüzde (%)
Tıp Fakültesi	136	30,2
Sağlık Bilimleri Fakültesi	134	29,8
Diş Hekimliği Fakültesi	95	21,1
Eczacılık Fakültesi	85	18,9
Covid- 19 Hastalığına Yakalandınız Mı?	Sayı (n)	Yüzde (%)

Evet	165	36,7
Hayır	285	63,3
Covid- 19 Aşısı Hakkında Bilginiz Var Mı?	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet Var	450	100,0
Covid- 19 Aşısı Hakkında Bilgiyi Nasıl Edindiniz?	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bilimsel Yayın	71	15,8
Televizyon	156	34,7
Sosyal Medya	110	24,4
Sağlık Kuruluşu	57	12,7
İnternet Sitesi	56	12,4
Sınıf	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet Oldum	450	100,0

Katılımcıların % 74,7' si 21 yaş ve altı %25,3' ü 22 yaş ve üzeridir. Katılımcıların cinsiyet oranlarını %70' ini kadınlar %30,0' unu ise erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların medeni durumu %97,2' si bekar, %2,2' sini evli katılımcılar oluşturmaktadır. %5,8' i 400 TL ve altı, %3,6' sı 500-650 TL, %36,9' u 650-1000 TL, %53,8' i 1000 TL ve üzeri aylık gelire sahiptir. Öğrencilerin %37,1' i 1. Sınıf, %43,1' i 2. Sınıf, %18,7' si 3. Sınıf, %1,1' i 4. Sınıfta eğitim görmektedir. %30,2' si Tıp Fakültesi, %29,8' i Sağlık Bilimleri Fakültesi, %21,1' i Diş Hekimliği Fakültesi, %18,9' u Eczacılık Fakültesi öğrencisidir. Öğrencilerin %36,7' si COVID-19 hastalığına yakalanmış, %63,3' ü yakalanmamıştır. Öğrencilerin hepsi bu hastalık hakkında bilgi sahibi ve yine %100' ü COVID-19 aşısı olmuştur. COVID-19 aşısı hakkındaki bilgiyi %15,8' i bilimsel yayından, %34,7' si televizyondan, %24,4' ü sağlık kuruluşundan, %12,4' ü internetten sitesinden edinmiştir.

Tablo 2. Covid- 19 Aşı Okuryazarlığı Ve Alt Boyutlarına Ait Normal Dağılım Analizi Ve Betimsel İstatistik Sonuçları

	İstatistik	Sd	P	Çarpıklık	Basıklık	\bar{X}	Med.	S.S.
Fonksiyonel Beceri	,123	450	,000	,157	,052	2,50	2,50	,54
İletişimsel Eleştirel Beceri	,125	450	,000	-1,020	,845	3,12	3,25	,53
COVID-19 Aşı Okuryazarlığı	,092	450	,000	-,578	,223	2,91	3,00	,40
	İstatistik	sd	P	Çarpıklık	Basıklık	\bar{X}	Med.	S.S.
Fonksiyonel Beceri	,123	450	,000	,157	,052	2,50	2,50	,54
İletişimsel Eleştirel Beceri	,125	450	,000	-1,020	,845	3,12	3,25	,53
COVID-19 Aşı Okuryazarlığı	,092	450	,000	-,578	,223	2,91	3,00	,40

COVID-19 Aşı Okuryazarlığı ve alt boyutlarına ait verilerin hangi dağılımdan geldiğini belirlemek için; aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş olup, aritmetik ortalama ve medyanın eşit ya da yakın olması, çarpıklık ve

basıklık katsayılarının ± 1.5 sınırları içinde bulunmasından verilerin normal dağılımdan geldiği belirlenmiştir (Tabachnic & Fidell, 2013).

Tablo 3. Covid- 19 Aşı Okuryazarlığı Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi

	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s	T	p
Fonksiyonel Beceri	Kadın	315	2,48	,55	-	,138
	Erkek	135	2,56	,52	1,484	
İletişimsel Eleştirel Beceri	Kadın	315	3,10	,53	-	,212
	Erkek	135	3,17	,53	1,250	
COVID-19 Aşı Okuryazarlığı	Kadın	315	2,89	,39	-	,077
	Erkek	135	2,97	,41	1,774	
*p<0.05						

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşı okuryazarlığı düzeylerinin cinsiyet grupları arasında fark olup olmadığına bakılmak için yapılan t- testi sonuçlarına göre öğrencilerin covid- 19 aşı okuryazarlığı düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. ($p < 0.05$)

Tablo 4. Covid- 19 Aşı Okuryazarlığı Düzeylerinin Fakülte Değişkenine Göre Farklılık Analizi

	Fakülte	n	\bar{X}	s.s	F	P	Fark
Fonksiyonel Beceri	Tıp Fakültesi (1)	136	2,44	,56	12,066	,000*	1-4
	Sağlık Bilimleri Fakültesi (2)	134	2,39	,56			2-4
	Diş Hekimliği Fakültesi (3)	95	2,48	,50			3-4
	Eczacılık Fakültesi (4)	85	2,80	,41			
İletişimsel Eleştirel Beceri	Tıp Fakültesi (1)	136	3,24	,53	19,701	,000*	1-2
	Sağlık Bilimleri Fakültesi (2)	134	2,89	,58			1-3
	Diş Hekimliği Fakültesi (3)	95	3,04	,51			2-4
	Eczacılık Fakültesi (4)	85	3,38	,26			3-4
COVID-19 Aşı Okuryazarlığı	Tıp Fakültesi (1)	136	2,98	,37	28,830	,000*	1-2
	Sağlık Bilimleri Fakültesi (2)	134	2,73	,42			1-4
	Diş	95	2,85	,33			2-4
							3-4

	Hekimliği Fakültesi ⁽³⁾			8			
	Eczacılık Fakültesi ⁽⁴⁾	85	3,19	,2 2			

*p<0,05

Araştırmaya katılan öğrencilerin covid- 19 aşısı okuryazarlığı düzeyleri ile fakülte değişkeni arasında bir fark olup olmadığının belirlenmesi için yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, fonksiyonel beceri düzeyleri fakülte grupları arasında istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=12,066; p<0,05). Veriler homojen dağılmadığı için veriler arasındaki farklılaşmanın tespit edilmesi amacıyla Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc testi sonucuna göre Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin (\bar{X} =2,80) fonksiyonel beceri düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir. İletişimsel Eleştirel beceri düzeyleri fakülte grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=19,701; p<0,05). Gruplar arasındaki farklılaşmanın tespit edilebilmesi için veriler homojen dağılmadığından Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc testi sonucuna göre Tıp Fakültesi (\bar{X} =3,24) ve Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin (\bar{X} =3,38) iletişimsel eleştirel beceri düzeyleri Sağlık Bilimleri Fakültesi (\bar{X} =2,89) ve Diş Hekimliği Fakültesi (\bar{X} =3,04) öğrencilerine göre daha yüksektir. COVID-19 aşısı okuryazarlığı düzeyleri fakülte grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=28,830; p<0,05). Gruplar arasındaki farklılaşmanın tespit edilebilmesi için veriler homojen dağılmadığından Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc testi sonucuna göre Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin (\bar{X} =3,19) COVID-19 aşısı okuryazarlığı düzeyleri Tıp Fakültesi (\bar{X} =2,98), Sağlık Bilimleri Fakültesi (\bar{X} =2,73) ve Diş Hekimliği Fakültesi (\bar{X} =2,85) öğrencilerine göre daha yüksektir. Tıp Fakültesi (\bar{X} =2,98) öğrencilerinin COVID-19 aşısı okuryazarlığı düzeyleri Sağlık Bilimleri Fakültesi (\bar{X} =2,73) öğrencilerine göre daha yüksektir.

Tablo 5. Covid- 19 Aşısı Okuryazarlığı Düzeylerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılık Analizi

	Yaş	n	\bar{X}	s.s	T	p
Fonksiyonel Beceri	21 yaş ve altı	336	2,47	,55	- 2,080	,038*
	22 yaş ve üzeri	114	2,59	,50		
İletişimsel Eleştirel Beceri	21 yaş ve altı	336	3,11	,54	-,746	,456
	22 yaş ve üzeri	114	3,15	,51		
COVID-19 Aşısı Okuryazarlığı	21 yaş ve altı	336	2,90	,40	- 1,592	,112
	22 yaş ve üzeri	114	2,97	,38		
*p<0.05						

Araştırmaya katılan öğrencilerin COVID-19 aşısı okuryazarlığı düzeylerinin yaş grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre, öğrencilerin fonksiyonel beceri, düzeyleri yaş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (t=-2,080; p<0.05). 21 yaş ve altı olanların (\bar{X} =2,47) fonksiyonel beceri düzeyleri 22 yaş ve üzeri (\bar{X} =2,59) olanlara göre daha düşüktür. İletişimsel eleştirel beceri ve COVID-19 aşısı okuryazarlığı düzeyleri yaş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablo 6. Covid- 19 Aşı Okuryazarlığı Düzeylerinin Gelir Gruplarına Göre Farklılık Analizi

	Gelir	n	\bar{X}	s.s	F	p	Fark
Fonksiyonel Beceri	400 ve altı ⁽¹⁾	26	2,38	,41	2,360	,071	
	500-650 ⁽²⁾	16	2,29	,42			
	650-1000 ⁽³⁾	166	2,57	,55			
	1000 ve üzeri ⁽⁴⁾	242	2,48	,54			
İletişimsel Eleştirel Beceri	400 ve altı ⁽¹⁾	26	2,89	,71	3,401	,018*	1-4 3-4
	500-650 ⁽²⁾	16	3,00	,51			
	650-1000 ⁽³⁾	166	3,07	,52			
	1000 ve üzeri ⁽⁴⁾	242	3,18	,51			
COVID-19 Aşı Okuryazarlığı ¹	400 ve altı ⁽¹⁾	26	2,72	,52	3,351	,019*	1-3 1-4 2-3 2-4
	500-650 ⁽²⁾	16	2,77	,34			
	650-1000 ⁽³⁾	166	2,91	,40			
	1000 ve üzeri ⁽⁴⁾	242	2,95	,38			

Araştırmaya katılan öğrencilerin COVID-19 aşı okuryazarlığı düzeylerinin gelir gruplarına göre farklılık olup olmadığının belirlenebilmesi için yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, öğrencilerin iletişimsel eleştirel beceri düzeyleri fakülte grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=3,401; p<0,05). Gruplar arasındaki farklılaşmanın tespit edilebilmesi için veriler homojen dağılmadığından Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc testi sonucuna göre aylık geliri 1000 TL ve üzeri olan öğrencilerin (\bar{X} =3,18) iletişimsel eleştirel beceri düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir. COVID-19 aşı okuryazarlığı düzeyleri fakülte grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=3,351; p<0,05). Gruplar arasındaki farklılaşmanın tespit edilebilmesi için veriler homojen dağılmadığından Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc testi sonucuna göre aylık geliri 650-1000 TL (\bar{X} =2,91) ve 1000 TL ve üzeri (\bar{X} =2,95) olan öğrencilerin COVID-19 aşı okuryazarlığı düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

Tablo 7. Katılımcıların Covid- 19 Aşı Okuryazarlığı Düzeylerinin Covid- 19 Geçirme Durumuna Göre Farklılık Analizi

	COVID-19 Geçirme Durumu	N	\bar{X}	s.s	t	p
Fonksiyonel Beceri	Evet	165	2,47	,53	-,870	,385
	Hayır	285	2,52	,55		
İletişimsel Eleştirel Beceri	Evet	165	3,17	,50	1,515	,131
	Hayır	285	3,09	,55		
COVID-19 Aşı Okuryazarlığı	Evet	165	2,94	,35	,949	,343
	Hayır	285	2,90	,43		
*p<0.05						

Öğrencilerin COVID-19 aşı okuryazarlığı düzeylerinin COVID-19 geçirme durumuna göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre, COVID-19 aşı okuryazarlığı düzeyleri ile COVID-19 geçirme durumu grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

COVID- 19 AŞISINA YÖNELİK TUTUMA AİT BULGULAR

Tablo 8. Covid- 19 Aşısına Yönelik Tutum Ve Alt Boyutlarına Ait Normal Dağılım Analizi Ve Betimsel İstatistik Sonuçları

	İstatistik	sd	p	Çarpıklık	Basıklık	\bar{X}	Med.	S.S.
Olumlu Tutum	,146	450	,000	-,832	,239	3,87	4,00	,92
Olumsuz Tutum	,126	450	,000	-,795	,750	3,69	3,80	,83
COVID-19 Aşıya Yönelik Tutum	,118	450	,000	-,928	,546	3,77	3,88	,78

COVID-19 aşısına yönelik tutum ve alt boyutlarına ait verilerin hangi dağılımdan geldiğini belirlemek amacıyla; aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenerek, aritmetik ortalama ve medyanın eşit ya da yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1.5 sınırları içinde bulunmasından verilerin normal dağılımdan geldiği belirlenmiştir (Tabachnic & Fidell, 2013).

Tablo 9. Covid- 19 Aşısına Yönelik Tutum Düzeyleri İle Cinsiyet Grupları Farklılık Analizi

	Cinsiyet	N	\bar{X}	s.s	T	P
Olumlu Tutum	Kadın	315	3,87	,90	-,017	,987
	Erkek	135	3,87	,97		
Olumsuz Tutum	Kadın	315	3,70	,77	,272	,786
	Erkek	135	3,67	,94		
COVID-19 Aşıya Yönelik Tutum	Kadın	315	3,77	,73	,164	,870
	Erkek	135	3,76	,89		
* $p<0.05$						

Öğrencilerin COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeylerinin cinsiyet grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre, COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeyleri cinsiyet grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 10. Covid- 19 Aşısına Yönelik Tutum Düzeyleri Ve Fakülte Değişkenine Göre Farklılık Analizi

	Fakülte	N	\bar{X}	s.s	F	p	Fark
Olumlu Tutum	Tıp Fakültesi ⁽¹⁾	13 6	4,09	,82	7,170	,000*	1-2 1-3 2-4
	Sağlık Bilimleri Fakültesi ⁽²⁾	13 4	3,63	,91			
	Diş Hekimliği Fakültesi ⁽³⁾	95	3,75	1,07			
	Eczacılık Fakültesi ⁽⁴⁾	85	4,01	,83			
Olumsuz Tutum	Tıp Fakültesi ⁽¹⁾	13 6	3,76	,87	2,321	,075	
	Sağlık Bilimleri Fakültesi ⁽²⁾	13 4	3,58	,64			
	Diş Hekimliği Fakültesi ⁽³⁾	95	3,62	,88			
	Eczacılık Fakültesi ⁽⁴⁾	85	3,84	,93			
COVID-19 Aşıya Yönelik Tutum	Tıp Fakültesi ⁽¹⁾	13 6	3,91	,79	5,084	,002*	1-2 2-4
	Sağlık Bilimleri Fakültesi ⁽²⁾	13 4	3,60	,62			
	Diş Hekimliği Fakültesi ⁽³⁾	95	3,67	,88			
	Eczacılık Fakültesi ⁽⁴⁾	85	3,91	,82			

Öğrencilerin COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeylerinin fakülte değişkenine göre farklılık durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, öğrencilerin olumlu düzeyleri fakülte grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=7,170; p<0,05). Gruplar arasındaki farklılaşmanın tespit edilebilmesi için veriler homojen dağılmadığı için Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc testi sonucuna göre Tıp Fakültesi öğrencilerinin (\bar{X} =4,09) olumlu tutum düzeyleri Sağlık Bilimleri Fakültesi (\bar{X} =3,63) ve Diş Hekimliği (\bar{X} =3,75) göre daha yüksektir. Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin (\bar{X} =4,01) olumlu tutum düzeyleri Sağlık Fakültesi (\bar{X} =3,63) öğrencilerine göre daha yüksektir. COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeylerinin fakülte grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=7,170; p<0,05). Gruplar arasındaki farklılaşmanın tespit edilebilmesi için veriler homojen dağılmadığından Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc testi sonucuna göre Sağlık Bilimleri Fakültesi (\bar{X} =3,60) öğrencilerinin COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeyleri Tıp Fakültesi (\bar{X} =3,91) ve Eczacılık Fakültesi (\bar{X} =3,91) öğrencilerine göre daha düşüktür.

Tablo 11. Covid- 19 Aşısına Yönelik Tutum Düzeyleri Ve Yaş Grupları Farklılık Analizi

	Yaş	N	\bar{X}	s.s	T	P
Olumlu Tutum	21 yaş ve altı	336	3,83	,90	- 1,399	,163
	22 yaş ve üzeri	114	3,97	,98		
Olumsuz Tutum	21 yaş ve altı	336	3,70	,78	,406	,686
	22 yaş ve üzeri	114	3,66	,96		
COVID-19 Aşıya Yönelik Tutum	21 yaş ve altı	336	3,76	,74	-,424	,672
	22 yaş ve üzeri	114	3,80	,90		
*p<0.05						

Öğrencilerin COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeylerinin yaş grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre, COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeyleri yaş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 12. Covid- 19 Aşısına Yönelik Tutum Düzeyleri İle Gelir Grupları Arasında Farklılık Düzeyleri

	Gelir	N	\bar{X}	s.s	F	p	Fark
Olumlu Tutum	400 ve altı ⁽¹⁾	26	3,58	1,21	3,151	,025*	2-3 2-4
	500-650 ⁽²⁾	16	3,34	,85			
	650-1000 ⁽³⁾	166	3,85	,89			
	1000 ve üzeri ⁽⁴⁾	242	3,94	,90			
Olumsuz Tutum	400 ve altı ⁽¹⁾	26	3,63	,59	2,169	,091	
	500-650 ⁽²⁾	16	3,21	,73			
	650-1000 ⁽³⁾	166	3,75	,77			
	1000 ve üzeri ⁽⁴⁾	242	3,69	,88			
COVID-19 Aşıya Yönelik Tutum	400 ve altı ⁽¹⁾	26	3,61	,77	2,765	,042*	2-3 2-4
	500-650 ⁽²⁾	16	3,27	,44			
	650-1000 ⁽³⁾	166	3,80	,74			
	1000 ve üzeri ⁽⁴⁾	242	3,80	,81			

*p<0,05

Araştırmaya katılan öğrencilerin COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeylerinin gelir gruplarına göre fark durumlarının belirlenebilmesi amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, öğrencilerin olumlu tutum düzeyleri fakülte grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=3,151$; $p<0,05$). Gruplar arasındaki farklılaşmanın tespit edilebilmesi için veriler homojen dağılmadığından Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc testi sonucuna göre aylık geliri 500-650 TL olan öğrencilerin ($\bar{X}=3,34$) olumlu tutum 650-1000 TL ($\bar{X}=3,85$) ve 1000 TL ve üzeri ($\bar{X}=3,94$) düzeyleri diğerlerine göre daha düşüktür.

Tablo 13. Covid- 19 Aşısına Yönelik Tutum Düzeylerinin Covid- 19 Geçirm Durumuna Göre Farklılık Analizi

	COVID-19 Geçirme Durumu	n	\bar{X}	s.s	T	p
Olumlu Tutum	Evet	165	3,76	,91	-	,069
	Hayır	285	3,93	,93	1,824	
Olumsuz Tutum	Evet	165	3,58	,89	-	,039*
	Hayır	285	3,75	,78	2,067	
COVID-19 Aşıya Yönelik Tutum	Evet	165	3,66	,82	-	,030*
	Hayır	285	3,83	,75	2,175	
*p<0.05						

Araştırmaya katılan öğrencilerin COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeylerinin COVID-19 geçirme durumuna göre farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t-testi sonuçlarına göre, öğrencilerin olumsuz tutum düzeyleri COVID-19 geçirme durumu grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($t=-2,067$; $p<0.05$). COVID-19 yakalanan öğrencilerin ($\bar{X}=3,58$) aşısına yönelik olumsuz tutum düzeyleri COVID-19 yakalanmayan öğrencilere ($\bar{X}=3,75$) göre daha düşüktür. COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeyleri COVID-19 geçirme durumu grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($t=-2,175$; $p<0.05$). COVID-19 yakalanan öğrencilerin ($\bar{X}=3,66$) COVID-19 aşısına yönelik tutum düzeyleri COVID-19 yakalanmayan öğrencilere ($\bar{X}=3,83$) göre daha düşüktür.

Tablo 14. Covid- 19 Aşı Okuryazarlığı Ve Covid- 19 Aşısına Yönelik Tutum Ölçekleri Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

		Fonksiyonel Beceri	İletişimsel Eleştirel Beceri	COVID-19 Aşı Okuryazarlığı	Olumlu Tutum	Olumsuz Tutum	COVID-19 Aşıya Yönelik Tutum
Fonksiyonel Beceri	r	1	,019	,465**	,012	,063	,044
	p		,685	,000	,796	,180	,355
İletişimsel Eleştirel Beceri	r		1	,894**	,307**	,073	,204**
	p			,000	,000	,124	,000
COVID-19 Aşı Okuryazarlığı	r			1	,277**	,093*	,200**
	p				,000	,049	,000
Olum	r				1	,614**	,886**

lu Tutum	p					,000	,000
Olumsuz Tutum	r					1	,910**
	p						,000
COVID-19 Aşıya Yönelik Tutum	r						1
	p						

Araştırmaya katılan öğrencilerin COVID-19 Aşı Okuryazarlığı ve COVID-19 Aşısına Yönelik Tutum düzeyleri arasındaki ilişki düzeyinin belirlenmesi için pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. incelenen korelasyon analizi sonucuna göre, COVID-19 aşı okuryazarlığı ve COVID-19 aşısına yönelik tutum algı düzeyleri arasında pozitif yönlü düşük bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0,200$, $p=0,000$ $p<0.01$). Bu sonuç ile öğrencilerin COVID-19 aşı okuryazarlığı düzeyleri arttırıldığında, COVID-19 aşısına yönelik tutumda artış olacağı beklenmektedir ya da bu durumun tam tersi geçerlidir. Ölçeklerin alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise en yüksek ilişkinin iletişimsel eleştirel beceri ile olumlu tutum arasında olduğu belirlenmiştir ($r=0.307$, $p=0,000$ $p<0.01$).

SONUÇ VE TARTIŞMA

COVID- 19 pandemi süreci dünya da ki bütün bireyleri etkileyerek bireylerin sağlığı için ciddi bir tehdit oluşturmuştur. Hastalığın ortaya çıkışının yeni olması, hastalığa neden olan virüsü tanınamaması, hastalık hakkında var olan bilginin yetersiz olması buna bağlı olarak bilgi kirliliğinin yaygınlaşması bireylerin yaşadığı korku ve endişeyi daha da arttırmıştır. Hastalıktan korunma ve var olduğumuz sağlığı geliştirebilmek için hayatımıza yeni birkaç kelime girmiştir. Bu kelimeler, sosyal izolasyon, entübe, pandemi, fiyasyon gibi kavramlardan oluşmaktadır. Pandemi süreci boyunca bireylerin bu kavramların anlamlarını öğrenmesi ve kullanmaya başlaması ile sağlık okuryazarlığının önemini bir kez daha ortaya çıkarmıştır. Aşılama her hastalıkta yaşandığı gibi COVID- 19 pandemisinin de son bulması için en önemli rolü üstlenmiştir. Toplumsal bağışıklığın oluşturulması ve salgının daha kolay bir şekilde atlatılabilmesi açısından toplumun en az %70' ini aşılama gerekmektedir. Bu da ancak bireylerin aşı kabulü ile mümkün olabilmektedir. Sağlık sistemimizi sağlık bir şekilde oluşturabilmek için bu alan da eğitim alan bireylerin sağlık sistemine dahil edilmesi gerekmektedir. Mesleki hayatlarına başlamadan önce sağlık çalışanı adayları olan öğrencilerin iyi donanım kazanması ve iyi bir şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir. COVID- 19 aşı kabulü ile ilgili literatür de birçok çalışma yapılmış olsa da sağlık okuryazarlığı bağlamında bulunan COVID- 19 aşı okuryazarlığı ile ilgili yapılan çalışmalar çok az bulunmaktadır

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo- demografik özellikleri ile covid- 19 aşı okuryazarlığı ve covid- 19 aşısına yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığına bakıldığında cinsiyet, yaş gibi faktörler arasında istatistiki olarak anlamlı farklılıklar görülmemektedir. Çalışma grubunun sosyo- ekonomik düzeylerinin benzer durumda olmasından dolayı büyük farklar olmaması genel anlamda olumlu yöndedir. (Oruç & Öztürk,

2021), (Erçelik & Çamlıca, 2022) tarafından yapılan çalışmalarda da yaş, cinsiyet gibi faktörler açısından benzer sonuçlar görülmüştür. Bazı çalışmalarda ise erkeklerin aşıya karşı daha olumlu baktığı belirtilmiştir (Yılmaz, Turğut, Çıtlak, Mert, & Paralı, 2021). (Korkut, Ülker, & Çidem, 2022) tarafından yapılmış olan çalışmaya göre de eğitim düzeyi, gelir durumu gibi değişkenlere göre de anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Öğrencilerin covid- 19 aşısı ile ilgili bilgilere en çok televizyon ve internet sitesinden ulaştığı görülmektedir. (Alicılar, ve diğerleri, 2022) tarafından yapılan çalışmaya göre benzer sonuçlar görülmektedir. (Daşlı, Bakırer, & Mısırlıoğlu, 2022) tarafından yapılan çalışmada da bireylerin sağlık bilgilerine erişme de en çok kullandıkları kaynağın internet olduğu belirtilerek çalışmamızda benzer sonuca ulaşılmıştır Teknoloji çağında olmamız ve bireylerin artık sosyal mecraları daha fazla kullanmasının olumlu sonuçlarından birisidir. COVID- 19 aşı okuryazarlığını fakülte değişkenine göre analiz edildiğinde istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin COVID- 19 aşı okuryazarlığı düzeyi Eczacılık ve Tıp Fakültesi öğrencilerine göre daha düşük kalmaktadır. Üniversite öğrencileri ve COVID- 19 aşı okuryazarlığı ile ilgili yapılan çalışmalar çok az sayıda olmaktadır. Literatürde yapılan çalışmalara göre değerlendirildiğinde (Uslu, Yılmaz, & Altun, 2021) tarafından yapılmış olan çalışma da sağlık eğitimi alan öğrencilerin covid- 19 aşı okuryazarlığı puanı yüksek olduğu belirtilmiştir. Hastalığa yakalanan öğrenciler aşıya karşı daha olumlu bir şekilde yaklaşmaktadır. (Uslu, Yılmaz, & Altun, 2021) tarafından yapılmış olan çalışma da benzer sonuçlar görülmektedir. Çevresinde COVID- 19 hastalığına yakalanmış olan öğrenciler yakalanmamış olan öğrencilere göre daha olumlu yaklaşmaktadır. (Yılmaz, Turğut, Çıtlak, Mert, & Paralı, 2021) tarafından yapılmış çalışma da benzer sonuçlar görülmektedir.

Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin COVID- 19 aşı okuryazarlığı orta düzeydedir. Okuryazarlık oranları arttıkça COVID- 19 aşısına yönelik olumlu tutumda artacaktır. Tutum ölçeği ise genel olarak yüksek ve olumlu yönde olmaktadır. Gerekli bilgilendirmeler yapılarak veya bölüm programlarına ders olarak konularak, öğrencilerin sağlık okuryazarlığı bağlamında bulunan aşı okuryazarlığı düzeyleri artırılmalıdır.

Çatışma Beyanı: Bu çalışmanın herhangi bir kurum veya kişi ile ilgili çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdel-Latif, M. (2020). The enigma of health literacy and COVID-19 pandemic. *Public Health*.
- Acar, A. B., Eke, R. N., & Özen, M. (2021). An Analysis of the Attitudes of Family Physicians Towards the COVID-19 Vaccine. *Konuralp Medical Journal*, 429-437.
- Alicılar, H. E., Türk, M. T., Toprak, Ö. N., Şahin, D., Üsküdar, A., & Dalkıran, D. (2022). Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 3 Öğrencilerinin COVID-19 Aşılarına Karşı Tutumları ve İlişkili Faktörler. *Dahili Tıp Bilimleri*, 69-76.
- Bakanlığı, T. S. (2022, 03 28). *Covid- 19 Bilgilendirme Platformu*. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66259/halka-yonelik.html> adresinden alındı
- Berkman, N. D., Davis, T. C., & McCormack, L. (2010). Health literacy: what is it? *National Library of Medicine*.
- Çınarlı, İ. (2020). *21. Yüzyıl İçin Sağlık İletişimi*. Ankara : Nobel Yayınevi.

- Daşlı, Y., Bakırer, A., & Mısırlıoğlu, A. (2022). Covid-19 Salgınının Sağlık Okuryazarlığı Üzerine Etkisi: Bir Alan Araştırması. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 585-597.
- Dikici, A. (2022). COVID-19 Pandemisinin Üniversite Öğrencilerinin Ruh Sağlığına Etkisi. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 566-572.
- Durmuş, A., Akbolat, M., & Amarat, M. (2021). COVID-19 Aşı Okuryazarlığı Ölçeği'nin Türkçe geçerlilik ve güvenirliği. *Cukurova Medical Journal*.
- Erçelik, H. C., & Çamlıca, T. (2022). Fear of COVID-19 Among Nursing Students and Evaluation of Their Attitudes Towards Vaccination: A Descriptive Cross-Sectional Research. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*.
- Geniş, B., Gürhan, N., & Koç, M. (2020). DEVELOPMENT OF PERCEPTION AND ATTITUDE SCALES RELATED. *PEARSON JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES*.
- Güneş, F. (1997). *Okuma- Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Jiang, R. (2020). Knowledge, attitudes and mental health of university students during the COVID-19 pandemic in China. *Child and Youth Services Review*.
- Korkut, S., Ülker, T., & Çidem, A. (2022). Covid- 19 Aşı Okuryazarlığı ve Covid- 19 Aşısına Yönelik Tutumları Etkileyen Faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1041-1050.
- Košir, U., & Sørensen, K. (2020). COVID-19: the key to flattening the curve is health literacy. *Perspect Public Health*.
- Metzl, J. M., & Kirkland, A. (2015). *Yeni Bir Erdeme Dönüşen Sağlığa Karşı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Norman, C. D., & Skinner, H. A. (2006). eHealth Literacy: Essential Skills for Consumer Health in a Networked World. *J Med Internet Res*.
- Oruç, M. A., & Öztürk, O. (2021). Attitudes of health care professionals towards COVID-19 vaccine - a sequence from Turkey. *Humman Vaccin Immunother*.
- Paakkari, L., & Okan, O. (2020). COVID-19: health literacy is an underestimated problem. *The Lancet Public Health*, 249-250.
- Pan, S. L., Cui, C., & Qian, J. (2020). Information Resource Orchestration during the COVID-19 Pandemic: A Study of Community Lockdowns in China. *International Journal of Information Management*.
- Parnell, T. A. (2015). *Health Literacy in Nursing*. Springer Publishing Company.
- Sahu, P. (2020). Closure of Universities Due to Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Impact on Education and Mental Health of Students and Academic Staff. *Cureus*, 2-5.

- Sørensen, K., Broucke, S. V., Fullam, J., Doyl, G., Pelikan, J., Slonska, Z., & European, H. B.-E. (2012). Health literacy and public health: A systematic review and integration of definitions and models. *BMC Public Health*.
- Tabachnic, B. G., & Fidell, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics. *Sixt ed.*
- TDK. (2022). *TDK*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- UNESCO. (2020, 06 23). *UNESCO*. https://reliefweb.int/report/world/global-education-monitoring-report-2020-inclusion-and-education-all-means-all?gclid=Cj0KCQiAu62QBhC7ARIsALXijXSYnl1h5c5prt3sngfnpUIqCG_JxZjGzEat2FXfQ4YhAOfyoouahfsaAp8ZEALw_wcB adresinden alındı
- Uslu, Y. D., Yılmaz, E., & Altun, U. (2021). Sağlık Yönetimi ve İnsan Kaynakları Yönetimi Öğrencilerinin Covid-19'un Kontrolüne ve Aşısına Yönelik Algı ve Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* .
- WHO. (2019). "Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Situation Report- 51. Disease 2019 (COVID-19) Situation Report-51". Available at: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation%20-reports/20200311-sitrep-51-covid-19.pdf?sfvrsn=1ba62e57_10 adresinden alındı
- WHO. (2020). *WHO*. WHO: <https://www.publichealth.com.ng/world-health-organizationwho-definition-of-health/> adresinden alındı
- Yılmaz, H. İ., Turğut, B., Çıtlak, G., Mert, O., & Paralı, B. (2021). Türkiye'de İnsanların COVID-19 Aşısına Bakışı. *Dicle Tıp Dergisi*, 583-594.
- Yüksekdağ, B. B. (2020). Uzaktan Hemşirelik Eğitimine İlişkin Algular. *Eğitim Teknoloji Kuram ve Uygulama*, 490-503.